

Opdracht onafhankelijkheidsoorlog Indonesië

Tijlijn Indonesië

Tijd	Gebeurtenis
Eind 16 ^e eeuw	Eerste Hollandse handelsschepen varen naar Indonesië.
1602	Nederlands vaart onder de VOC-vlag naar Indonesië.
Begin 19 ^e eeuw	De VOC gaat failliet. De Nederlandse overheid neemt de koloniën over. Indonesië heet vanaf dit moment Nederlands-Indië.
1860	Afschaffing slavernij. De Indonesiërs werden hierna nog steeds voor een hongerloontje aan het werk gezet.
Vanaf 1920	Indonesische jongeren eisen meer inspraak in de politiek. Dit doen zij onder leiding van Soekarno.
1928	De Nederlandse overheid op Nederlands-Indië arresteert Soekarno
1941	Nederlands-Indië wordt binnengevallen door Japan
15 augustus 1945	Amerika gooit twee atoombommen op Hiroshima en Nagasaki. Japan geeft zich hierna over. Dit betekent het einde van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië.
17 augustus 1945	Soekarno roept de onafhankelijke republiek Indonesië uit. Nederland gaat hier niet mee akkoord en wil de macht terugveroveren.
1947	Nederland voert de eerste 'politieele actie' uit, Operatie Product. Doel van deze militaire operatie is om de plantages te heroveren.
1948	Nederland voert de tweede 'politieele actie' uit, Operatie Kraai. Doel van deze militaire operatie is om de Indonesische regering met de grond gelijk te maken.

Wat ga je doen?

Je gaat in een drietal een alinea schrijven voor een geschiedenislesboek over het geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog in Indonesië. Er wordt in schoolboeken wel verteld over de 'politieele acties'/onafhankelijkheidsoorlog, maar over het geweld dat hierbij kwam kijken werd weinig verteld.

Ronde 1: In ronde 1 onderzoeken jullie individueel een eigen periode. Aan de hand van bronnen beantwoorden jullie een aantal vragen. Jullie krijgen alle drie andere bronnen, maar beantwoorden hierover dezelfde vragen.

Ronde 2: In deze ronde vergelijken jullie de antwoorden die jullie in ronde 1 hebben gegeven.

Ronde 3: In deze ronde schrijven jullie individueel een alinea voor een hoofdstuk over het geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog.

Opdracht onafhankelijkheidsoorlog Indonesië

Tijlijn Indonesië

Tijd	Gebeurtenis
Eind 16 ^e eeuw	Eerste Hollandse handelsschepen varen naar Indonesië.
1602	Nederlands vaart onder de VOC-vlag naar Indonesië.
Begin 19 ^e eeuw	De VOC gaat failliet. De Nederlandse overheid neemt de koloniën over. Indonesië heet vanaf dit moment Nederlands-Indië.
1860	Afschaffing slavernij. De Indonesiërs werden hierna nog steeds voor een hongerloontje aan het werk gezet.
Vanaf 1920	Indonesische jongeren eisen meer inspraak in de politiek. Dit doen zij onder leiding van Soekarno.
1928	De Nederlandse overheid op Nederlands-Indië arresteert Soekarno
1941	Nederlands-Indië wordt binnengevallen door Japan
15 augustus 1945	Amerika gooit twee atoombommen op Hiroshima en Nagasaki. Japan geeft zich hierna over. Dit betekent het einde van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië.
17 augustus 1945	Soekarno roept de onafhankelijke republiek Indonesië uit. Nederland gaat hier niet mee akkoord en wil de macht terugveroveren.
1947	Nederland voert de eerste 'politieele actie' uit, Operatie Product. Doel van deze militaire operatie is om de plantages te heroveren.
1948	Nederland voert de tweede 'politieele actie' uit, Operatie Kraai. Doel van deze militaire operatie is om de Indonesische regering met de grond gelijk te maken.

Wat ga je doen?

Je gaat in een drietal een alinea schrijven voor een geschiedenisboek over het geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog in Indonesië. Er wordt in schoolboeken wel verteld over de 'politieele acties'/onafhankelijkheidsoorlog, maar over het geweld dat hierbij kwam kijken werd weinig verteld.

Ronde 1: In ronde 1 onderzoeken jullie individueel een eigen periode. Aan de hand van bronnen beantwoorden jullie een aantal vragen. Jullie krijgen alle drie andere bronnen, maar beantwoorden hierover dezelfde vragen.

Ronde 2: In deze ronde vergelijken jullie de antwoorden die jullie in ronde 1 hebben gegeven.

Ronde 3: In deze ronde schrijven jullie individueel een alinea voor een hoofdstuk over het geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog.

Opdracht onafhankelijkheidsoorlog Indonesië

Tijlijn Indonesië

Tijd	Gebeurtenis
Eind 16 ^e eeuw	Eerste Hollandse handelsschepen varen naar Indonesië.
1602	Nederlands vaart onder de VOC-vlag naar Indonesië.
Begin 19 ^e eeuw	De VOC gaat failliet. De Nederlandse overheid neemt de koloniën over. Indonesië heet vanaf dit moment Nederlands-Indië.
1860	Afschaffing slavernij. De Indonesiërs werden hierna nog steeds voor een hongerloontje aan het werk gezet.
Vanaf 1920	Indonesische jongeren eisen meer inspraak in de politiek. Dit doen zij onder leiding van Soekarno.
1928	De Nederlandse overheid op Nederlands-Indië arresteert Soekarno
1941	Nederlands-Indië wordt binnengevallen door Japan
15 augustus 1945	Amerika gooit twee atoombommen op Hiroshima en Nagasaki. Japan geeft zich hierna over. Dit betekent het einde van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië.
17 augustus 1945	Soekarno roept de onafhankelijke republiek Indonesië uit. Nederland gaat hier niet mee akkoord en wil de macht terugveroveren.
1947	Nederland voert de eerste 'politieele actie' uit, Operatie Product. Doel van deze militaire operatie is om de plantages te heroveren.
1948	Nederland voert de tweede 'politieele actie' uit, Operatie Kraai. Doel van deze militaire operatie is om de Indonesische regering met de grond gelijk te maken.

Wat ga je doen?

Je gaat in een drietal een alinea schrijven voor een geschiedenislesboek over het geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog in Indonesië. Er wordt in schoolboeken wel verteld over de 'politieele acties'/onafhankelijkheidsoorlog, maar over het geweld dat hierbij kwam kijken werd weinig verteld.

Ronde 1: In ronde 1 onderzoeken jullie individueel een eigen periode. Aan de hand van bronnen beantwoorden jullie een aantal vragen. Jullie krijgen alle drie andere bronnen, maar beantwoorden hierover dezelfde vragen.

Ronde 2: In deze ronde vergelijken jullie de antwoorden die jullie in ronde 1 hebben gegeven.

Ronde 3: In deze ronde schrijven jullie individueel een alinea voor een hoofdstuk over het geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog.

Periode 1946-1950

Bron 1

Nederlandse soldaten in Lombok, eind maart 1946

Bron: J. Stevens

Bron 2

‘Onze troepen gaan de Republiek tot rede brengen

Voorlopig alleen plaatselijke acties.

De Nederlandse regering heeft dr. van Mook gemachtigd over te gaan tot politionele actie met alle hem ter beschikking staande strijdkrachten. Gistermiddag 12 uur plaatselijke tijd zijn de Nederlandse troepen vanuit alle punten, die zij bezet hielden, plaatselijke acties begonnen tegen de Republikeinse eenheden.

Nederlandse troepen zijn op die sleutelpunten een actie begonnen, waar men vreesde dat de Indonesiërs radicaal de tactiek van de verschroeide aarde zouden toepassen.’

Bron: Nieuwe Vlaardingsche Courant, 21-7-1947

Bron 3

Affiche om soldaten te werven voor het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL). In totaal gingen zo'n 25.000 oorlogsvrijwilligers naar Indonesië om te vechten.

Tekst: Zie de wereld. Pakaan in Indië, neem dienst. Inlichtingen bij het naastbij zijnde aanmeldingsbureau voor oorlogsvrijwilligers.

Bron 4

Foto in het Christelijke weekblad de Spiegel.

Tekst in het witte vlak: Pas terug uit de tropen lezen de mannen van ons Nederlandse leger de verhalen van de 'gruwelen' die zij bedreven.

Bron: De Spiegel, mei 1949

Vragen periode 1946-1950

Beantwoord de volgende vragen met behulp van bron 1 t/m 4.

1. Stel je voor, je leeft in de periode tussen 1946 en 1950 en je leest de bronnen 1 t/m 4. Welk beeld zou jij krijgen van de 'politieele acties in Indonesië?

2. Een historicus wil een artikel schrijven over het geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog in Indonesië. Leg per bron uit of deze wel of niet betrouwbaar is voor dit onderzoek.

1: _____

2: _____

3: _____

4: _____

3. Bedenk voor de periode 1946-1950 welke informatie belangrijk is voor de alinea in het tekstboek. Beschrijf dit in minimaal 2 en maximaal 4 zinnen.

Bronnen 1969

Bron 5

In 1969 doet Joop Hueting bij het actualiteitenprogramma 'Achter het Nieuws' zijn verhaal over zijn ervaringen in Indonesië.

Interviewer: 'Meneer Hueting, u stelt dat Nederlandse militairen oorlogsmisdaden hebben begaan in Indonesië. Wat hebt u er zelf van meegemaakt, wat hebt u ervan gezien. Wat hebt u er zelf aan meegedaan.'

Joop Hueting: 'Ik heb er in Indonesië destijds gezeten als militair bij de infanterie. Onder andere bij de inlichtingendienst en ik heb daar meegedaan aan oorlogsmisdaden. Ik heb ze zien verrichten en om daar een paar voorbeelden van te geven kan ik u vermelden dat er kampongs* doorzocht werden waarvan de militaire waarschijnlijkheid niemand destijds inzag. Dat er verhoren plaatsvonden waarbij er op een afschuwelijke manier gemarteld werd, waarvan ook de militairen noodzaak moeilijk aan te tonen zal zijn. Dat er wraakacties gehouden werden waarvan even minder militaire noodzaak in te zien was. Bijvoorbeeld om u te vertellen, we kregen krijgsgevangenen en de krijgsgevangenen werden meerdere malen neergeschoten waarbij dan de kreet was ga jij maar pissen, waarop de mensen zich omdraiden en in de rug neergeschoten werden.'

Interviewer: 'Waren dat incidentele gevallen of hebt u dat vaker meegemaakt?'

Hueting: 'Dat waren geen incidentele gevallen, dat was de normale gang van zaken.'

*Kampongs waren verzamelingen woningen die zichtbaar door een omheining bij elkaar horen.

Bron 6

Vier dagen na de uitzending van 'achter het nieuws' zijn er veel boze reacties, zo ook in de Telegraaf.

'Onze soldaten beschuldigd van oorlogsmisdaden

Zeer veel Nederlanders zijn diep gegriefd door de VARA-uitzending 'Achter het Nieuws', waarin de Amsterdamse psycholoog dr. J. E. Hueting gisteravond onze militairen van oorlogsmisdaden in Indonesië beschuldigde.

Dr. Hueting die tweeënehalf jaar in Indonesië diende, vertelde in de uitzending dat hij zelf had meegedaan aan oorlogsmisdaden. [...]

Al tijdens de uitzending kwam op de redactie van onze bladen een stroom telefoontjes binnen van hevige verontwaardigde kijkers. [...] De secretaris van de federatie Nederlandse Oudstrijdersorganisaties, de heer P.J.G. Ego, vertelde ons na de VARA-uitzending: 'Wij protesteren met hevige kracht tegen deze beschuldigingen, die 20 jaar later worden geuit en waarbij vaders nu worden geconfronteerd met de vragen van hun kinderen: 'bent u nou ook een oorlogsmisdadiger?''

Hueting had, indien hij inderdaad getuige is geweest van oorlogsmisdaden zoals hij dat stelt, dit onmiddellijk aan zijn commandant moeten melden. Er had dan onmiddellijk een onderzoek plaatsgevonden en de betrokkenen zouden dan meteen zijn vervolgd, zoals wel meer gebeurd is', aldus de heer Ego.'

Bron 7

Naar aanleiding van het interview met Joop Hueting werd er een onderzoek door de overheid ingesteld naar het bronnenmateriaal uit Indonesië. Uit dit onderzoek trekt minister-president De Jong de volgende conclusie:

'Ook al valt het uit de uitkomsten van het archievenonderzoek op zichzelf genomen niet rechtstreeks af te leiden, zo zijn er toch voldoende aanwijzingen om als gegeven aan te nemen dat het normbesef van de troepen in Indonesië bovendien nog meer op de proef is gesteld, naarmate de mening veld won, dat de pacificerende taak die als inzet en rechtvaardiging van Nederlands optreden in Indonesië had gegolden, voor verwezenlijking niet vatbaar was.

De Regering betreurt dat er zich excessen hebben voorgedaan, maar zij handhaaft haar opvatting, dat de krijgsmacht als geheel zich in Indonesië correct heeft gedragen.'

Bron: Slotbeschouwing excessennota, minister-president De Jong, 1969.

Vragen periode 1969

Beantwoord de volgende vragen aan de hand van de bronnen 5 t/m 7.

1. Stel je voor, je leeft in het jaar 1969 en je leest de bronnen 5 t/m 7. Welk beeld zou jij krijgen van de 'politieacties in Indonesië?

2. Een historicus wil een artikel schrijven over het geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog in Indonesië. Leg per bron uit of deze wel of niet betrouwbaar is voor dit onderzoek.

5: _____

6: _____

7: _____

3. Bedenk voor het jaar 1969 welke informatie belangrijk is voor de alinea in het tekstboek. Beschrijf dit in minimaal 2 en maximaal 4 zinnen.

Bronnen heden

Bron 8

In 2015 verscheen het boek *Soldaat in Indonesië* van Gert Oostindie. Het boek kreeg veel publiciteit en positieve recensies. Het boek gaf een impuls aan het debat over de oorlog en de vragen over Nederlands geweld. In het boek worden getuigenissen beschreven, zoals deze van een oud-militair:

‘Hierna zagen wij, dat Iwan Fruithok en twee vrienden handgranaten tevoorschijn haalden, deze op scherp stelden en onder de lijken stopten. Hiermee maakten ze van lijken boobytraps. (...) ’s Avonds komen vrienden en familieleden om de doden te bergen, de dode wordt opgetild en boem, nog meer doden en gewonden.’

Bron 9

Fragment uit de documentaire Onze jongens op Java (2019). In dit fragment kijken twee dienstplichtigen die naar Indonesië moesten terug op de omgekomen Nederlandse soldaten en de vraag: zijn dat ook oorlogsmisdadigers. Tussen 1946 en 1949 zijn er ongeveer 95.000 Nederlandse dienstplichtigen naar Indonesië gestuurd.

Harm Karsijns (dienstplichtige): ‘Ik vond het verschrikkelijk en ik dacht aan al die doden die daar gevallen zijn.

Gerard Hensbergen (dienstplichtige): ‘Dat waren zesduizend jongens, hè.

Harm Karsijns: ‘En voor die mensen zit ik ook hier, want dat zijn geen oorlogsmisdadigers, die zijn niet vrijwillig naar Indonesië gegaan, die moesten. We zeiden toen, waar zijn we mee bezig geweest. Waarom hebben we het allemaal moeten doen.’

Bron 10

Getuigenis van Hamad Puag Abi uit het boek ‘Revolusi: Indonesië en het ontstaan van de moderne wereld’ uit 2020. Een Indonesische man die aanwezig was bij een slachting in Galung Lombok, een dorp op het Indonesische eiland West-Celeb.

‘Om acht uur ’s ochtends was ik met mijn broer een traditioneel bladerdak aan het leggen met planken en bladeren van de sagoboom. Zwaar werk. Ik zat op het dak, anderen gaven van beneden de spullen aan. Ineens zagen we Ambonezen in het uniform van het Nederlandse leger verschijnen. Ze hadden een rode vlag om hun nek en verzamelden iedereen. [...] Wie een rebel was, werd gedood. Toen kwam het nieuws dat er drie Nederlanders gedood waren en begon het maaien met het machinegeweer.’ Op dit punt in zijn getuigenis werd Hamad zeer emotioneel. Hij rilde en snikte. ‘Ik hoop dat mijn kleinkinderen nooit zoiets hoeven mee te maken.’

Bron 11

In 2022 presenteert het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies een onderzoek over het geweld in Indonesië.

‘Precieze cijfers van misdrijven en aantallen slachtoffers zijn niet te geven. Wel blijkt uit de bronnen dat extreem geweld van de kant van de Nederlandse krijgsmacht niet alleen wijdverbreid was, maar vaak ook bewust werd ingezet. [...]

Tijdens de oorlog gebruikte de Nederlandse krijgsmacht veelvuldig en structureel extreem geweld, in de vorm van buitenrechtelijk executies, mishandeling en marteling, detentie onder inhumane omstandigheden, brandstichting van huizen en dorpen, diefstal en vernieling van goederen en levensmiddelen, disproportionele luchtaanvallen en artilleriebeschietingen, en veelal willekeurige massa-arrestaties en -interneringen.

Vragen periode heden

Beantwoord de volgende vragen met behulp van bron 8 t/m 11.

1. Stel je voor, je leeft in het heden en je leest de bronnen 8 t/m 11. Welk beeld zou jij krijgen van de 'politieke acties in Indonesië?

2. Een historicus wil een artikel schrijven over het geweld tijdens de onafhankelijkheidsoorlog in Indonesië. Leg per bron uit of deze wel of niet betrouwbaar is voor dit onderzoek.

8: _____

9: _____

10: _____

11: _____

3. Bedenk voor de periode heden welke informatie belangrijk is voor de alinea in het tekstboek. Beschrijf dit in minimaal 2 en maximaal 4 zinnen.

Ronde 2 – Vergelijken

1. Vergelijk jullie antwoorden op vraag 1. Wat valt jullie op? Noteer minimaal 3 verschillen of overeenkomsten.

2. Geef een verklaring voor de verschillen in jullie antwoorden op vraag 1.

3. Bekijk jullie antwoorden op vraag 1 en 2. Welke conclusie zou je kunnen trekken over het schrijven van geschiedenis?

Ronde 2 – Vergelijken

1. Vergelijk jullie antwoorden op vraag 1. Wat valt jullie op? Noteer minimaal 3 verschillen of overeenkomsten.

2. Geef een verklaring voor de verschillen in jullie antwoorden op vraag 1.

3. Bekijk jullie antwoorden op vraag 1 en 2. Welke conclusie zou je kunnen trekken over het schrijven van geschiedenis?

Ronde 2 – Vergelijken

1. Vergelijk jullie antwoorden op vraag 1. Wat valt jullie op? Noteer minimaal 3 verschillen of overeenkomsten.

2. Geef een verklaring voor de verschillen in jullie antwoorden op vraag 1.

3. Bekijk jullie antwoorden op vraag 1 en 2. Welke conclusie zou je kunnen trekken over het schrijven van geschiedenis?
